

REDACȚIA

Arad, Deák Ferencz-u. Nr. 20.

ABONAMENTUL

pentru Austro-Ungaria:
 un an 20 cor.
 6 luni 10 cor.
 3 luni 5 cor.
 1 lună 2 cor.
 de Duminică pe an 4 cor.
 în România și străinătate pe an
 40 franci.

manuscripte nu se înapoiază.

TRIBUNA

ADMINISTRAȚIA
Arad, Deák Ferencz-u. Nr. 20.

INSERTIUNILE:

de un șir garmond: prima dată 14
 bani; a doua oară 12 bani; a treia
 oară 10 b. de fiecare publicare.

Atât abonamentele, cât și inserți-
 unile sunt a se plăti înainte în Arad.

Telefon pentru oraș și comitat

Scrieri nefracate nu se primesc

IN AȘTEPTARE.

Se întunecă orizontul vieții noastre naționale. Părintescul guvern e gata a da loțură mortală școalei populare române, un loc, unde în vremea din urmă, să retrase modestie dreptul limbei noastre. Acum ea să ne ia cu asalt și rețuta aceasta, crend că în chipul acesta va merge mai ușor zbrăcarea de haina naționalității noastre.

Va să zică suntem puși din nou înalea problemei, d-a pune în cumpănă totul ntru unicul nostru patrimoniu: limba noastră națională. Căci atacul guvernului este dreptat tocmai asupra acestui nerv vital al nlei noastre, acesta e scopul ascuns al acmei și nu frasele banale a unității de stat, validității limbei de stat și altele câte le omeneste șovinistul ministru în motivarea proiectului său.

Proiectul ministrului de culte este proșul șovinismului timpului nostru, care și-a uns paroxismul, și care iată, din redacțiile reestii a străbătut acum și în consiliul de ministri. Căci altfel nu ne-am putea esplica tezanța guvernului, de a veni cu un proiect spre care trebuia să știe că e propriu a sguipă până în temelii pacea naționalităților și re și în 1868 a fost nodul gordian al resbilirii păcii.

Să fi uitat oare guvernul greutateile aranamentului politic din 1868? Ori poate ne vede pe noi mai slabi ca atunci, ori mai puțin stăruitori intru apărarea punctului de vedere istoric al drepturilor noastre naționale?

Se poate că șovinismul i-a făcut să eardă din vedere continuitatea logică a faplor, să poată că la departamentul cultelor a ajuns oameni care nu cunosc nici istoria, nici țeara aceasta, oameni care și-au cules ducăția din literatura periodică maghiară, morantă și imbibată de cel mai absurd și dicol șovinism. Asta se poate.

Dar se înșală amar, dacă au crezut că oporul român își va apăra cu mai puțină erbie, ori cu energie mai slăbită drepturile ale acum ca în 1868.

Poate nu vom fi mai tari, nu vrem să le prețuim prea mult puterile, dar vom fi estul de tari, pentru a rezista chiar și puerit. dacă pe terenul acesta vrea să prăvăască guvernul, chestiunea de drept, a esistenței noastre naționale, pe care noi am leat-o indisolubil de dragostea și alipirea cumpetii noastre patrii.

Nu ne vorbească deci guvernul de reșane de stat, de unitate de stat, nu există astel de resoane cari să ceară sacrificiul limbei, sistenței noastre căci dac'ar esista, atunci chiar ncontra statului noi ar trebui să luptăm cu toată țaria. Dar știm noi bine că frasele acestea ale d-lui Berzeviczy sunt pentru a mbăta lumea cu apă rece, sunt pentru a ne intimida cu autoritatea unor principii pe

cari nimeni nu le respectă așa de mult ca noi, dar din cari un ministru nesocotit a căutat să făurească arme, spre a ajunge scopuri meschine, cari nu stau în nici un raport cu statul și interesele sale.

Biserica română prin rostul Metropoliților ei și-a spus protestul ei solemn împotriva proiectului. Prin protestul acesta soartea proiectului, cel puțin în cât ne privește pe noi, trebuie s'o privim de pecelluită. Nu poate fi determinătoare nici pentru guvern alt cuvânt de cât al nostru, căci pe noi ne jignește proiectul său și nu pe Veszsi și alții de pânura lui, pe cari ministrul a aflat de bine cu droaia a-l convoca la anchetă.

Ear cuvântul Metropoliților români rostit în aceasta afacere este însuși cuvântul poporului român din aceasta patrie. Creadă-o ministrul aceasta și n'astepte dovezi, cari ar turbura numai masele poporului nostru și din care folos mai ales dînsul n'are să tragă.

Pe băncile partidului dela spatele sale stau vre-o 10—12 deputați Români, cari nici un minut n'ar mai putea sta acolo ca Români ci numai ca: sperjuri ai bisericii și neamului lor. Demnitatea poporului român i-ar mătura însă la prima ocazie, căci pân'aci durere, tot au mai existat mulți Români de convingeri conciliante și oportuniste.

Ceea-ce însă nu ni-a succes nouă, i-ar succede guvernului, de a-l desmetici radical din credința aceasta, persistând pe lângă proiectul său. Nu credem că s'ar mai găsi atunci Români, cari să nu vadă scopul criminal al guvernului, de a ne omori ființa națională și vîzînd aceasta să se facă complicele gătuitorului neamului său.

Nu, din contră volnicia guvernului ne va mîna pe toți într'o tabără, dela vlădică până la opincă, pentru a respinge și acum cum am respins alte-dăți, atentatele împotriva vieții noastre naționale.

Sperăm însă că guvernul va recunoaște de cu vreme primejdia încercărilor sale, va preferi pacea, buna-înțelegere, și nu va mai adăuga la multele nevoi ce bîntue țeara asta încă una și cea mai mare: sfîșierea națională. Sperăm că-și va da seamă de situația sa responsabilă, ca guvern al țerii și nu al șovinismului maghiar, care nu e aceeași cu a unui Beksics ori Jancsó Benedek a căror fantezii în sfîrșit nu pricinuesc nimărul nici un rău. *Sperăm și așteptăm liniștirea noastră în privința aceasta, înainte de a se ridica valurile păturilor adînci, până unde a și pătruns deja vestea agresivelor sale intențiuni!*

Mitropolitul Mețianu și intriga din „Keleti Értésítő”. Intriga miserabilă pusă dintr'o anumită parte la cale în litografatul „Keleti Értésítő” pentru a slăbi efectul acțiunii înălțătoare a bisericii române împotriva proiectului de reformă vătamător intereselor școalei și bisericii noastre, este acum demascată de însuși Mitropolitul Mețian care prin

o depeșă adresată mai multor ziare declară de tendențios comunicatul, că declarațiunile sale din anchetă n'ar fi exprimat convingerile sale și c'ar fi fost octroate asupra sa.

Câteva cuvinte la reforma
învățământului popular.

III.

Proiectul zice, că fie-care susținător de școale este obligat a susține și cursuri de repetiție. Planul cursului de repetiție îl va stabili însă guvernul. Pe ce basă? Așa se vede guvernul ș'aci vrea să sleiască puterea materială a confesiunilor și a provide instrucția publică pe banii confesiunilor.

§ 38 ridică salariile învățătorilor contînd la aceea, că confesiunile vor fi nevoite a recurge la ajutorul statului, alt-fel nu vor fi în stare a suporta nouile sarcini. Însă ce condițiuni pune guvernul în cazul când contribuie cu ajutor de stat? Ca și când nu noi am fi aceia cari, plătim în casa statului dările cîștigate în cruntă sudoare.

La acordarea ajutorului de stat, întâi guvernul vrea să censureze budgetul comunității și a școalei confesionale, pentru-ca să constate diferența ce lipsește. Dar nu-și dă socoteală guvernul, că la noi n'o poate face aceasta, pentru-că noi nu vrem să permitem, ca guvernul să-și bage nasul în afacerile noastre bisericăști-școlare. Înfințeze-și guvernul școli de stat dacă vrea, și dispună de ele cum vrea și cum îi place, de-ne nouă însă pace, pe noi nu ne persecute și nu mai mărească sarcinile pe umerii noștri. Guvernul vrea nu numai să ne despoae de drepturile de cari ne-am bucurat pîn'aci, ci pe banii noștri proprii să-și urmeze tendențele sale de maghiarizare.

Guvernul pretinde că dacă statul vine în ajutor cu o contribuție de peste 120 cor. la întregirea salarului vre-unui învățător, angajarea învățătorului să depindă dela aprobarea guvernului. Ear dacă statul contribuie cel puțin cu 800 cor. ajutor de stat, atunci dreptul de numire al învățătorului e al său. Pe față deci, n'o spune guvernul că confesiunile nu mai au dreptul de a susține școli, dar prin faptul că le impune atâtea sacrificii materiale în mod indirect aproape esclude posibilitatea d-a ne pute susține școlile. Guvernul oferă și ajutor de stat, ca nimeni să nu dubiteze în bună-voința lui, dar pune în schimb condițiuni imposibile de a fi primite. Politica guvernului este ca: sprijinindu-se pe forță, prin urmare pe volnicie, să ne pună în fața unor datorințe imposibile, contînd la aceea, că noi vom susține școlile și cu extreme sacrificii și guvernul în schimbul unui mic ajutor de stat (pe care tot noi îl vîrșăm ca dare în casa statului) ne poate dirigui și folosi după plac. Ast-fel de instituțiuni de ce să susținem, unde noi nu putem dispune? Atunci mai bine să ne închidem toate școlile și să ne folosim banii pe alte lucruri mai folositoare.

A statifica întreaga instrucțiune publică, zice motivarea proiectului de-ocamdată nu se poate, pentru-că statificarea întregului învățămînt popular s'ar lovi și de imposibilități financiare. Guvernul deci deocamdată, mai bucuros și mai ieftin pune lucrul în toporiște așa în mod gradat usînd de volnicia puterii statului. În principiu deci e primită statificarea, numai mijloacele lipsesc. Nu suntem deci veșnic amenințați, cu călcarea în picioare a drepturilor noastre?

Din punct de vedere moral, ar fi păcat să tolerăm un amestec al guvernului în școalele

noastre. Guvernul ar băga politica în școale și ne-ar demoraliza puterile didactice. Învățătorii ar osteni mai bucuroși pentru merite politice de cât pentru succese pedagogice. Indată ce s'ar încuiba politica militantă în instituțiile noastre culturale, s'ar isprăvi cu curățenia instrucției. Și pentru-că guvernul privește cu ochi răi instituțiile noastre, fiind-că sunt românești, sub titlul ajutorului de stat ar întări respective ar numi numai puteri didactice slabe, pentru a face iluzorie concurența școlii confesionale cu cea a statului și pentru a afla prilej de continuu amestec. Ar demoraliza puterile didactice, pentru-că aceia ar fi părtinici, cari s'ar angaja pentru serviciul politice. S'ar crea deci stări incompatibile cu interesele unei instituții culturale. Știm aduce și exemple. Aci sunt stările din Năsăud. Deși guvernul exercită acolo numai dreptul de control, nu întărește în scaunul de director numai pe cine dînsul vrea. Și deși în contra directorilor aleși, n'a putut obiecta nimic, totuși și-a forțat pe omul său în postul de director. Și asta numai de aceea, pentru-că deși Majestatea Sa are numai dreptul de supremă inspecție, autoritățile politice sub directori slabi, au deschis așa zicând adevărată porțiță guvernului în statutele fundațiilor. În chipul acesta vrea să procedeze guvernul și cu școlile. Față de școlile confesionale maghiare nu purcede așa, pentru-că acelea și așa servesc cultura maghiară. Numai împotriva școalelor naționalităților să ridice. Pe noi tot-deauna le place a ne asemăna cu Polonii din Germania. Acesta e un exemplu cu atât mai plăcut al șovinismului maghiar, pentru-că cu acesta pe cel nepriceput mai ușor îl poate seduce, punându-se pe sine în rolul Germanilor și pe noi în al Polonilor. Dar cum putem fi noi asemenați Polonilor din Germania. Noi avem aici drepturi istorice, articulate și în legi. Aici istoria a scos la lumina zilei o lege despre egală îndreptățire națională. Cu slla ni-se pot răpi drepturile, dar noi nici când nu vom abdice de ele, pentru-că aceste sunt drepturi omenești. Iar volnicia nu este armă într'un stat de drept. Unde cutezau în 1868 a vorbi cu noi așa cum vorbesc azi? Atunci însă am avut pe un Șaguna, iar azi... poporul român n'are apărător care în urma talentului său și a valorii sale morale, să se poată ridica cu succes împotriva puterii tirane, în interesul apărării onoarei poporului român. Azi am ajuns acolo, că dacă nu vom sări ca un singur om împotriva tendințelor absolutiste ale guvernului, vom pierde și drepturile câștigate nouă cu înțeleaptă prevedere de marele nostru Șaguna.

Cu aprobarea aceluiași domnitor le vom pierde care ni-lea asigurat prin sancțiunea sa. Intristător fenomen.

De mult, în vremea Turcilor au fost bătuți cu sbiciul cei-ce nu ascultau poruncile bașibuzucului. Azi guvernul maghiar a inventat pedeapsă mai modernă: amendă. Bașibuzucul va fi inspectorul care va pedepsi de atâtea ori, de câte ori îi place. Un singur lucru este așa zicând curios, că s'au deșteptat și prelații noștri. Pân'aci au durmit. Nu va fi oare tardie deșteptarea? Nu-l va face oare posteritatea și istoria responsabili, că n'au știut la vreme apara drepturile școlii române? Cartea lui Halász Ferencz care din învățător dela sate a ajuns consilier de secție în ministerul de culte, a apărut de mult. Cartea aceasta și tendințele guvernului au fost explicate amănunțit în „Tribuna Poporului“ din anul trecut nr. 28, 29, 30 și 32. Am atras deja de pe atunci atențiunea autorităților noastre bisericești asupra primejdiei ce ne amenință școalele. Că lui Halász nu-l pasă de drepturile noastre de autonomie noastră asta e ceva natural. Domnul acesta nu urmărește altă țintă, decât ca cu spriginul lui Beksics Gusztáv și Jancsó Benedek să facă în „Budapesti Hírlap“ reclam politicele sale șoviste, socotind că dacă întreaga opinie publică maghiară va fi câștigată, naționalitățile nu vor fi în stare să reziste proiectelor sale de reforme.

Noi deci, în fața acestei răpiri de drepturi, ce datorie avem? Cu puteri unite să luptăm împotriva guvernului! Unde numai se dă prilej, s'o declarăm sus și tare că proiectul guvernului pentru noi e adânc vătămător și că noi — vină ce va veni — nu-l primim, capul nu ni-l plecăm. Trebuie începută mișcarea între Români pe în treaga linie, ca fie în adunări populare, fie în corporațiuni să-și spună protestul său solemn poporul românesc în contra despotismului al guvernului maghiar.

ANCHETA.

Budapesta, 2 Iunie.

Eri s'a terminat în desbatere generală ancheta, convocată de ministrul de culte pentru discutarea proiectului novelar al reformei învățământului popular.

După desbateri de patru zile eri a luat cuvântul ministrul Berzeviczy, și la sfârșit consilierul Halász Ferencz, și recapitulând vorbirile ce s'au spus în anchetă, au declarat că după cele auzite, n'au mult de schimbat asupra proiectului. Îndeosebi firește nu pot fi luate în considerare excepțiile celor doi mitropoliți români, singurii cari au făcut disonanță în anchetă, pentru-că ori-ce veleitate confesională ori naționalistă trebuie să dispară înaintea înaltei necesități de stat: maghiarizarea.

A lăudat însă ministrul pe episcopul sârbesc, Lucian Bogdanovits care a făcut el propunerea că în școalele de repetiție să se valideze exclusiv limba maghiară, singur. aceasta să fie limba de propunere. Renegatul episcop care s'a purtat ca un sperjur al poporului și al bisericii sale, a fost bătut pe spate de ministru și lăudat într'un chip care era ostentațiune la adresa prelaților noștri.

Dar împregiurarea aceasta este tocmai titlul lor de glorie și totodată și titlul nostru de onoare, precum titlu de rușine și infamie sunt laudele aduse episcopului renegat sârb, care și-a făcut neamul și biserica de ocară. Sărmăna popor sârb! Cât de mult îți grăbesc perirea tocmai aceia, cărora le-ai întinde mâna să te ridice din starea de decădere.

A făcut apoi ministrul excursiune de idei pe câmpul atât de necunoscut d-sale al politice de naționalități, dar ceea-ce a spus în privința asta i-ar face rușine și cunoștințelor unui jurnalist de es. dela „Magoar Szó“ cari sunt mai bine orientați în politica naționalităților. A întrecut însă și pe cel mai impertinent jurnalist în aroganța cu care și-a permis a vorbi despre naționalitățile autohtone în țeara aceasta. Le-a negat simplu de tot existența. Nu există naționalități ca subiecte de drept public, numai indivizi aparținând altor rase, drepturi nu se pot deci vindica pe seama naționalităților. Frumos!

Dar atunci cum conglăsuște aceasta cu cuvintele șefului său contele Tisza, care în discursul său program a zis: „Nu-l putem sterpe faptul că aproape (!) jumătate din cetățenii patriei nu aparțin rasei maghiare, ci altor naționalități. Pe acestea cu sinceră iubire le-au primit străbunii noștri în pervazul constituțiunii maghiare și le-au înzestrat cu largi drepturi“. Ce zice la asta dl Berzeviczy?

Ministrul de culte Berzeviczy: Constat cu bucurie, că la desbaterea generală s'au adus motive multe și extra-ordinar de demne de atențiune, motive pe cari la pregătirea proiectului de mai târziu le voi lua cu toată bunăvoința în considerare. Și eu am dorit critică, ear asta mi-s'a și făcut, pentru care sunt recunoscător. Repet, că mai ales aceea îmi este intențiunea, să mă folosesc de cele auzite aici în interesul corectării proiectului meu. Din desbaterile din anchetă am prins numai curagiu pentru a realiza proiectul pornit, a-l realiza zic și atunci, chiar să nu pot împlini dorința tuturor. Nainte de toate aș dori să reflectez la unele observări. Domnii deputați Polónyi și Okolicsányi încă s'au ocupat cu textul formulei jurământului din proiect, referitoare la învățători. Notez că sunt învoit să adopt exact formula jurământului prescris pentru învățători.

Proiectele pe cari le țin în mod osebit demne de luat în considerare și cu cari la tot cazul voi să mă ocup, trebuie să accentuez propunerea ilustrată de sale episcopului de Budapesta, cu privire la limba școalelor de repetiție, că aci limba maghiară să se valideze pe deplin,

adeacă în aceste limba de propunere să fie cea maghiară. Primesc cu mulțumită propunerea aceasta cu atât mai ales pentru-că cu aceasta în stadiul pregătirii și pân'aci ocupat.

Dup'aceia-continuă:

Fie-mi permis a releva încă o împrejurare întru rectificarea mea. Pot spune liniștit, că acest proiect nici mai mult, nici mai puțin, decât numai aceea voiesc să ținesc, ceea-ce am spus alt-cum și când nu eram în poziție de a-bila accentuam și ceream în vorbirea publică. Ceea-ce am pretins ca deputat în vorbirea publică dela 1895 cu ocaziunea desbaterii asupra proiectului cultelor precum și în vorbirea publică dela 1896 în congresul afacerilor școlastice, lăco a avut bunăvoință să se provoace prietenia Komlóssy, — tot aceea așa zicând din gura mea în cuvânt pretind și acum ca ministrul poate, ca unii să considere aceasta ca o înfrântă, dar că proced consecuent și că odată n'am vroiat mai mult, decât aceea care m'am angajat să îndeplinesc, asta așa creșterea destul de clar înaintea tuturor..

Nu în general sunt de părerea, că chestiile trebuiesc cu oare-și care moderațiune echitate resolve. Și eu sunt convins, că ceea-ce limba maghiară, ca limba de stată ținde, trebuie și îndeplinit. Dar să desigurăm mită, și să nu trecem peste ea. Să nu uităm la noi proporția elementului maghiar și de ghia nu este aceeași ca în alte state naționale unde — admit — întru validitatea limitată stat se iau dispoziții cu mult mai severe și înțatatoare. Mărturisesc că aș fi dorit foarte naționalitățile din patrie ar fi recunoscute între împregiurările actuale și față de opinii publice aceea, ce se cuprinde în iect, în adevăr pot spune, că este minimă tensiunilor, și ca atare, dacă acest minim fi adoptat cu toată plăcerea, cred că a fi ușurat rezolvarea întregii chestii în mod ordinar. Deloc nu mă mir, că, dacă acest nim al pretensiunilor noastre a întâmpinat vorbirile și declarațiunile rostite din partea naționalităților rezistență destul de aprigă, fapt a deșteptat în unii idea, că dacă depu se luptăm și pentru asta, atunci prin luptă să nu câștigăm și mai mult. Deși înteleși și de loc nu mă mir, totuși trebuie să ne on. membrii ai anchetei să nu piardă din vedere moderațiunea și să rămână pe lângă ea din punctul de vedere al dreptului unității necondiționat trebuie să pretindem.

Și peste tot onorată adunare, cum s'ar crul cu confesiunile și cu naționalitățile contra caruia voim să ne apărăm din punct de vedere al limbii maghiare, și al unității și național țară îndoielă residă în școalele confesionale. Nimenu-l nu-l trece prin minte să pe ori-care naționalitate pentru a provinsinul ei fie sentimentale contrare statului, aducisistență înversunată contra învățământului maghiar. Nici nu voim să afirmăm, că școalele naționalităților peste tot se pot desfășura fel de aparițiuni, cari ar implica cu neapăsă amestecul statului. Se poate admite, că școale pure maghiare să se ivească simțimide pildă agitațiune socială, așa că întru statului se impune categoric.

Dar în cazul present, conform expunțelor de pân'aci, toate aparițiile, contra proiectului pregătește apărarea, obvin întru naționalităților. Însă naționalitățile, ca atare există ca corporațiuni organizate pe baza statului public. Căci știm foarte bine, că cel mai important obținut în urma lungi și vehemente desbateri asupra legii de naționalități dela 1868 este chiar acela, că om spins încercarea, care țintea organizarea naționalităților în corporațiuni și astfel prestat Ungariei într'un stat federativ. Deci elea o mează ca atare un organism pe baza dreptului public. Legea nu asigură doar în privința drepturilor naționalităților, ci singuraticilor de a at naționalităților. Școalele, despre cari s'au vorba, sunt confesionale; drepturile, care s'ni-se pun în cale pentru a valida mai mult și mai energic legile create pân'acum, drepturi ale naționalităților, ci drepturi confesionale. Prin urmare, la reul, simptomele de care nu putem pătrunde, pentru a le estirpa, dacă nu atingem aceste drepturi.

De sine înțeles că nici asta nu se hotărât la vre-o confesiune. Nu voim să le

fiel pe ele peste tot. La diferite școale confesionale obvin aceste apariții. Sanarea și apărarea numai așa se poate, dacă vom da statului în mână astfel de mijloace, cari îi asigură fața de drepturile confesiunilor, amestecul, procedura, sanarea. Se înțelege că statul va usa de aceste mijloace numai acolo, unde se simțeste necesitatea extirpării și sanării răului.

Eu on. adunare sunt de părerea, că înzăr am decreta noi și cele mai întinse drepturi limbii maghiare, în zadar am decreta, că în zilele noastre preparandiile limba de propunere să fie directă maghiară, dacă n'am acorda — earăși cu propuneri-care restricțiune a drepturilor confesiionale — statului dreptul și modul de control, acolo, unde dispozițiile legale sunt neglijate, statul să poată proceda liber și să valideze legea, cred prin urmare, că estinderea drepturilor limbii maghiare în detrimentul drepturilor confesiionale fără astfel de garanții, cuprinse în proiectul de față și cari se refer la statificarea disciplinării și calificării învățătoarești — creări ambele sunt dispozițiile cardinale ale proiectului, — va rămânea cu deservire fără efect. Admit că decretarea limbii maghiare fără menținerea acestor drepturi n'ar asigura mai eficace aplicare urmăm, este însă însă incontestabil, că de geaba am decreta limba maghiară ca limbă de propunere și examenul de calificare maghiar, dacă acest drept de control și de amestec nu i-s'ar acorda statului, căci aceste dispoziții tot nu s'ar executa, cum nu s'a executat nici legea adusă înainte cu 27 ani despre învățământul obligativ al limbii maghiare.

afacerea comunității de avere din Caransebeș.

Cetind cu atențiune articolul publicat în „Tribuna“ nr. 82, a. c. precum și broșura răspândită de familia împădurită nr. 110 din Armeș, din acestea aflu că se fac mari acuzări președintelui actual al comunității de avere.

Ca reprezentant al comunității de avere, ales în trei perioade, — și mai pe urmă și ca membru în comitetul comunității — desbrăcat de orice interese personale... m'am năzuit a afla din actele comunității de avere, starea adevărată a lucrurilor ce privesc interesele împăduritilor — și a constata, că oare de cele ce este acuzat, este ori nu culpabil președintele Curescu, — ori este numai persecuțiune isvorită din ură personală contra lui?

Între altele președintele Curescu este acuzat: „Că ar fi pactat cu comitele suprem și că în consimțământul lui ar fi devenit Pera Brancovici ca împădurit ales membru în comitet“.

Autorul articolului anonim un reprezentant aduce învinuirea aceasta, fără a o dovedi cu ceva concret, pentru-că dacă președintele Curescu ar fi pactat pentru Pera Brancovici, — atunci la tot cazul, s'ar fi adresat cu vorba către cineva dintre reprezentanții comunității de avere, și nu către toți — cel puțin către cel mai înalt al lui — ca să voteze pentru Pera Brancovici. Aceasta anonimul nu o poate dovedi, ci numai o presupune despre Curescu că ar fi pactat. După părerea mea aceasta învinuire este nedreaptă, pentru-că Curescu ca președinte al actualului electoral, n'a făcut-o, pentru-că nu era permis să o facă — și dacă totuși a făcut-o s'ar fi descoperit prin persoanele către care s'a adresat cu vorba ca să voteze pentru Pera Brancovici.

Mai departe, dacă președintele Curescu propune alegerea și remănerea lui Pera Brancovici în comitet, — nu aducea Curescu pe tapet în ședința ultimă a comitetului chestia de incompatibilitate a pretinsului său prieten Pera Brancovici, care ședință și eu am luat parte, și am decis în cauză, — ce este de făcut, — spre a paraliza intrarea împăduritilor în sinul comunității de avere.

Autorul anonim, un reprezentant și toți cei ce se interesează de soarta comunității de avere, — răul și pericolul, ce amenință dreptul proprietăților familiei grănițerești (normat în legea din 8 Iunie 1871 despre determinatiunile privilegiate la răscumpărarea drepturilor de legumărit, pășune și de alte uzufructuri laterale exercitate de locuitorii confinarii în pădurile de stat din conținutul militar:) să nu-l caute în persoana lui Curescu, ci în statul comunității de avere, compus de

fiel iertatul general Doda care — deși înțelept — dar totuși a făcut o greșală, — că a lăsat ușa deschisă, — de a intra și împăduritii. — Încă dela crearea comunității de avere — alături cu generalul Doda am văzut aleși în comitetul comunității de avere persoane care n'an fost împădurite, — mă marginesc a le aminti numele — căci deși împădurite — dar cu tragere de inimă au apărut interesele comunității de avere, — mai mult ca cei împăduriti, — și la început era neîncungiat de lipsă alegerea acestor bărbați.

În art. 6 al statutului comunității de avere, nu s'a precizează calificarea reprezentantului com. de avere, ca acesta să fie capul unei familii grănițerești împădurite, — ci se indică că alegerea acestora — să se facă pe baza art. de lege XVIII din anul 1871 care articol de lege precizează dreptul electoral dintr-o comună. — Acest art. de lege s'a modificat prin art. de lege XXII din a. 1886 prin urmare nu se poate presupune despre Curescu ca el să fie pus la cale cercularul nr. 220/I ex 1897 ca alegerile reprezentanților com. de avere să se facă după art. de lege XXII din a. 1886. Cine nu știe, că organele administrative nu ne permit a ne alege nici un medic ori notar român — ci ne impun ei pe care îl voesc. — Tot așa s'a întâmplat cu alegerea reprezentanților împăduriti, în contra tuturor protestărilor noastre la candidarea acestora în comună. — Vina cade pe împăduriti, că își dau votul pentru atari împăduriti, — ca să le usurpeze dreptul de proprietate garantat prin lege!

Este regretabil că de averea noastră, vin să dispună persoane, cari nu-s cu noi comproprietari la averea comunității de avere.

Să vede că organele administrative — cu dela sine putere voesc să-și aroge dreptul de dispunere asupra averilor împăduritilor contrari dispozițiunii art. 3 din statutul com. de avere, — fără a fi poștiți de noi comproprietarii — prin urmare nici de Curescu.

Cred că și dlul Curescu îi displac acești oaspeți nechemați — cari voesc a ne ocupa locurile“.

Este de interes general, nu prin acuzări, — ci prin înțelegere reciprocă să închidem ușa — lăsată deschisă încă dela crearea comunității de avere.

E bine să ne fortificăm — dar aceasta pe calea apucată de un reprezentant și de familia 110 din Armeș nu se poate — ci prin întregirea muncitorilor din statutul cari abia acum ne-a deschis ochii!

Mai zice reprezentantul din „Tribuna“: Știam noi cu toții că dl Curescu acum 6 ani când era vorba de alegerea generalului Seracin etc. etc.

„Dumnezeu m-a trimis în timpul din urmă mai mulți oameni de inimă ca colonelul Iacobici“ etc. etc.

Ca martor ocular al celor petrecute în perioada electorală de 6 ani trecuți am văzut cum o seamă de bărbați din Caransebeș a înbiat prin Petru Pislea candidatura marelui Seracin de președinte al comunității de avere, asigurându-l de reușită, — l-a adus la adunarea generală a com. de avere — și la îndemnul unora din Caransebeș — cari nu simpatizau cu Curescu — voiau aceștia — cu orice preț — tot pe tema apucată și acuma a trânti pe Curescu dela președințiu.

Vezi Doamne! Căci Curescu e numai un simplu sublocotenent... și nu s'ar potrivi pentru dlul acest post... mai bine iar sta unul feldmareșal ori colonel în acest post.

Drept, — dar permită-ne domniile din Caransebeș, când nu aveam nici feldmareșali nici coloneli alături perioade trecute — afară de generalul Doda și sublocotenentul Curescu, care era mâna dreaptă a lui Doda, — când singur Doda a recunoscut și s'a pronunțat că lui are să-l urmeze Curescu de președinte — că pe altul nu-l află de apt.

Curescu, s'a retras de la cariera militară — când și el astăzi ar fi avansat în rangul militar mai înalt, — dar condus de dor, a asigura dreptul grănicerilor cu ocaziunea despărțirii pădurilor de către stat — a luat parte la comisiunea de despărțire și a apărut dreptul grănicerilor. A fost bun Curescu să lucre la început cu un salariu mic — acum după-ce salariul președintelui Curescu s'a îmbunătățit în proporția activității sale Coloneli și alții de rang militar mai înalt — să vină să trântescă un barbat muncitor și demn de postul ce-l reprezintă, — este necuviincios.

În pericolul trecut nici n'au fost așa mulți protopretori și notari aleși ca reprezentanți ai Comunei de avere, — ca cu votul lor să majorizeze pe feldmareșal la postul de președinte; — Reprezentanții Comunei de avere să vede că nu au precumpenit cauza ci au judecat astfel, că dacă un barbat a fost bun să îngrijască oala cu zămadă — e bun și pentru cea cu carne. Lucruri triste în sinul instituțiilor noastre românești că unii trudește și altul voeste a intra în ostăniala lui, — interesele se învîrt în jurul oalei cu carne. Dacă Curescu ar administra încorect — averea grănicerilor — atunci înțeleg alungarea lui. — Dară pe motivul că împăduriti au intrat în sinul Comunității de avere nu-l aflu vinovat pe Curescu, pentru-că el răul acesta singur — fără ajutorul altora nu-l poate îndrepta.

În ședința ultimă a Comitetului Comunității de avere s'a interpelat președintele Curescu pentru-că n-a a dat lemn gratuit serei generalului Doda. — Răspunsul a fost, că familia generalului Doda, în estrasul cărții funduale aflători la Comuna de avere — avizat de singur generalul Doda la crearea Comunei de avere, — nu vine înainte ca împădurită.

Se acuză Curescu că comitetul i-a rădicat salariul dela 2800 cor. la 4000 coroane, — aceasta s'a făcut în urma deciziei adunării generale trecute — când s'a decis îmbunătățirea salariilor, nu numai a angajaților ci și a personalului inferior a comunității de avere. Președintele comunei de avere ocupă locul cel dintâiu la Comuna de avere.

Un membru din Comitet.

Stare de asediu în Arad.

— Greva generală a muncitorilor. —

Greva parțială a zidarilor, care durează acum de patru săptămâni, a atras după sine una generală a tuturor muncitorilor din atelierele din Arad, declarându-se eri toți solidari cu zidarit.

Mii de muncitori au depus eri la un semn dal munca. O parte dintre dînșii din propria hotărîre, altă parte sub presiunea terorismului celorlalți.

Împrejurarea aceasta a produs o astfel de stare în Arad, care să poate numi dintre cele mai critice. Autoritățile s'au văzut silita a lua cele mai extreme măsuri, pentru a preveni eventualele disordini. Aproape întreaga garnisoană a fost consignată și o companie de husari a circulat ziua-noaptea, disolvînd ori ce aglomerare pe strade ori localități publice.

O sută cincizeci muncitori au fost în decursul zilei deținuți.

Singuri culegătorii tipografi nu s'au solidarizat cu greviștii, deși ieri era vorba să se alătore și dînșii la greva generală.

Răsboiul ruso-japonez.

Telegramele mai recente nu confirmă vestea despre înfrângerea totală a lui Kuropatkin lângă Saimaci, ci toate sună în acord, că a fost o luptă sângeroasă, în care ambele părți au suferit mari pierderi. Rușii recunosc, că aparându-se mereu s'au retras. De alt-cum cât de mare este panica Rușilor, dovedește și faptul, că la Petersburg se face cu mare zor fortificarea Kronstadtului, fiind acolo temerea, că Japonezii vor aranja eventual o demonstrațiune pe Baltica.

Londra, 27 Maiu. La Kayping a debarcat forță mare militară japoneză. Această armată este destinată să spriginească armata generalului Oku și operațiunile contra eventualelor înaintări a Rușilor dinspre nord. Fapt este însă, că Kuropatkin a încetat cu înaintarea spre Port-Arthur, deoarece pe drumul de țeară ce duce la Peking s'au văzut trupe mari de călăreți japonezi.

SERBAREA DELA PUTNA.

În fața dispoziției rectorului doctor Heinrich prin care studențimea română e oprită sub pedeapsă de relegare de a lua parte la serbările din 2 Iulie dela Putna, studențimea română dela toate universitățile din Europa a decis să ridice protest contra atentatului incalificabil. — Ast-fel tinerimea română din Viena într-o imponentă adunare de protest, conchemată pe basa §. 2 al legii întrunirilor, cu o ne mai pomenită însuflire a decis :

1). A se trimite o adresă de protest rectorului dela Pesta.

2). Aceeași adresă ministrului Berzeviczy.

3). O scrisoare de aderință fraților dela Pesta.

Eată adresa protestului adresat rectorului:

Magnificență!

Poporul român se pregătește să serbeze în 16 Iulie 1904, 400 de ani trecuți dela moartea voevodului Ștefan cel Mare și Bun, domnul Moldovei. Prin această serbare, poporul românesc își reamintește unele din cele mai glorioase pagini ale istoriei sale, în care în decurs de 47 ani, prin 34 de bătălii, marele domn răspândește în lume numele de român, împresurat de aureola gloriei și a vitejiei.

Românii supuși coroanei ungare, nici pe timpul acela și nici mai târziu n'au format o unitate politică ca țerșoara Moldovei, în luptele cari vor fi prăznuite, Românii ungureni au jucat un rol secundar, sau n'au luat parte deloc; dar porniți au fost locuitorii Moldovei sub Dragoș de pe câmpiile Maramureșului, rupându-se de partea cis-carpatină a Românilor, cu cari înainte de emigrare una au fost. Legați Românii ungureni de cei moldoveni până la un moment prin aceeași condescendență, aceeași limbă, moravuri, același sânge și dacă prin emigrațiune au fost despărțiți, nedespărțită este legătura de frați și n'au tocmai după-cum psihologic motivată este bucuria fratelui pentru succesele celui alt frate, motivată este bucuria Românilor cis-carpatinii pentru paginile glorioase ale fraților transcarpatini. Apatie sau desinteres în amintirea glorioaselor lupte ale fraților, este sau egoism, sau lăpădare de sângele lor.

O motivare a egoismului pătimas e tot atât de superfluă ca și o motivare a lașității, lăpădării de sânge. Misiunea „Almei Matre“, credem noi pe de-o parte este de a forma caractere generoase, ideale, neșovăitoare. Drept aceea credem noi, că interdicția Magnificenței Voastre pe de-o parte intenționând a opri studențimea română din Budapesta de a lua parte la serbările dela Putna, pune basă unui egoism josnic și n'au loc de caractere generoase, neșovăitoare, va ști să crească caractere lipsite de orice idealism, legate numai și numai de interese și materialism, de lăpădare de neam. Pe de altă parte cercând să sufoacă sentimentele frățești, nu răspândește bazele științei și culturai adevărul, ci minciuna. — Dar nu numai pentru trecutul glorios al marelui Ștefan, ca vrednic înalt dar al neamului — numelui de român, sărbătorește poporul românesc aceasta ideală figură.

Ștefan cel Mare și Bun, pe lângă eroul românismului este și eroul creștinătății. Cel care caută să continue opera lui Ioan Corvinul în a doua jumătate a secolului al XV-lea, este Domnul Moldovei, Ștefan cel mare. „Până când Românii stăpânesc Chilia și Cetatea-Albă, ear Ungurii Belgradul sârbesc, până atunci nu vom putea birui pe creștini“, spunea unul din cei mai mari Sultani ai Turciei cuceritorul Constantinopolei Mohamed II. Și dacă Ioan Corvinul dispresura Belgradul sârbesc, Ștefan cel Mare apăsă Chilia și Cetatea-Albă. Puternica armată care este trimisă împotriva Domnului Moldovei, este cumplit bătută la Rahova în 10 Ianuarie 1475, ear expediția făcută în anul următor de însuși marele Sultan, cu tot succesul dela Răsboeni, are un sfârșit tot așa de rău. Acestea sunt înfrângerile cele mai însemnate pe cari le suferă Turcii dela creștini în a doua

jumătate a secolului al XV-lea, și prin ele importanța marelui Voievod trece peste hotarele țării sale, devenind generală. Eată exclamarea de admirație, pe care faptele sale o scot celui mai însemnat cronicar polon Dlugosz: „Bărbat minunat! cu nimic mai pe jos eroilor, pe cari îi admirăm atât! — în vremea noastră împinge așa de rău pe Turci, în cât e cel dintâi între conducătorii lumii. După părerea mea e cel mai vrednic de a i-se încredința conducerea lumii întregi și comanda tuturor oastelor creștine împotriva Turcilor, căci ceilalți Regi și Principi își petrec viața în lene și desfrânare sau în serbări civile“.

Drept aceea dispozițiunea luată de Magnificența Voastră nu poate fi considerată decât de o ne mai pomenită încredere de a îngenuchia sentimentele sfinte și cinstite de bunii Români, în sufletul celor de aceeași origine, același neam, aceeași limbă. O ne mai pomenită violare a adevărului istoric, care în Ștefan cel Mare vede eroul sublim și ideal al creștinătății.

Dar nu numai o bruscare adusă lui Ștefan cel Mare și bun, ca Român și ca reprezentant al omenimei este dispoziția Magnificenței Voastre, ci și o violare strigătoare la cer, a drepturilor și libertății academice.

Libertatea ideilor și libertatea sentimentelor curate, e earăși călcată în picioare ca odată în timpurile trecute ale sclavagiului și tiraniei; și după secole când se va deschide cartea istoriei, ear vremurile noastre vor fi supuse unei juste aprecieri, pagina în care înscrie si-vor ordinațiunile guvernului maghiar față de poporul românesc, și dispoziția Magnificenței voastre, față de studențimea română va fi neagră ca sufletul unui ucigași, și surprinsă va vedea omenimea că secolul al XX-lea, n'a fost pentru toate neamurile pretinse culte, secolul luminii, libertății și al culturii, că în mijlocul Europei a existat un popor, care monopolisând ideia libertății pentru cei de o limbă cu ei, au nesocotit în înalta ideă a libertății și progresului universal prin relegări, baionete și temnițe.

Recent este faptul când Majestatea Sa împăratul, a permis reîmpatrierea osemintelor lui Rákoczy — și cum a fost primit acest lucru de Români? — Cu injurii, cu biăsteme? — Nu — cu dragoste, eară jurnalele noastre sau întrecut care de care să aducă elogii eroului pribegit. — Ear astăzi, când noi nu voim altceva decât să ne reamintim gloria trecutului nostru — astăzi comilitonii nostri, de naționalitate maghiară ar afla în lucrul acesta măr de ceartă. — Nu — de trei ori nu. — Oamenii, cari ventură țară, neserioși și dornici de scandal, ar putea cel mult să turbure sfîntenia trecutului ear „Alma-Mater“ are altă menire, decât să asculte glasul rătăciților.

Protestăm drept aceea, în numele civilizațiunii, în numele respectului, pe care reciproc îl datorim eroilor neamului nostru contra nesocotirii adevărului istoric.

Protestăm în numele păcii și a bunei înțelegeri, pe care singur Magnificența voastră o propovăduiți, contra violării libertății academice.

Protestăm sus și tare contra opreliștei volnice, contra atentatului în potruva însuflirii și dragostei Românilor, pentru gloriosul lor trecut.

Viena, 28 Maiu 1904.

În numele tinerimei academice române din Viena:

Mihai Popovici m. p. V. Reus cav. de Mărșam. p.
Căius Papp m. p. Nicu Naum Meta m. p.
Petru Manciu m. p. Nicu Mintencu m. p.
Romulus E. Petric m. p.

Din străinătate.

Vaticanul și Francia.

Un membru marcant al coloniei franceze din Roma a fost mai de unăzi în audiență la Papa, care în tot decursul audienței a vorbit cu vizitatorul despre împăratul Wilhelm și Germania. Pontificele a zis, că a pierdut orice simpatie pentru Francia și toată speranța și-o pune în Germania.

America contra Marocului.

Consulul american din Tanger a trimis ordin dela guvernul său, să aducă cunoștința guvernului marocan, că Statele-Unite pretind înfrînarea banditului suli. La cas că prinșonierului său. *caris îi-se va întempla ceva, Statele-Unite, fără conșiderare la procedura celorlalți țări, va pretinde scurt decapitarea lui.*

DIN ROMANIA.

Felicitările aduse Suveranilor de Principi. La 7 Aprilie a. c., cu ocaziunea bării zilei nașterii M. S. Regelui Carol Prinț Elisabeta felicită prin următoarele cuvinte Augustul Său Unchiu:

Iubite unchiule!

Primăvara-i timp de flori,
Dar și de mândre sârbători,
Dintre cari cea mai iubită,
Este ziu Ta dorită,
În care noi cu drag venim,
Ca din suflet să-ți dorim:
„Să trăiești mulți ani senini
„Și de fericire plini!“.

Elisabeta

La 24 Aprilie a. c., fiind ziua onomastică a M. S. Reginei AA. LL. RR. felicitară pe gustă lor Mătușă, prin următoarele cuvinte:

Iubită Mătușe!

Limba cea mai dragostoașă,
Cea mai dulce, mai frumoasă,
Limba, care o iubesc
Cu tot focul sufletesc,
Este graiul românesc,
Graiul în care se găesc:
Doinile fermecătoare
Și de inimă răpitoare.
În ast graiu cu drag rostesc
Și ce ție îți doresc:
„Bunul dumnezeu Te ție
„La mulți ani cu bucurie!“.

Iubită Mătușe!

De-aș avea o liră cu coarde fermecate,
Aș cânta iubirea-ți și-a Ta bunătate.
Ce le porți în suflet cu îmbelșugare.
Pentru a noastră țară și a ei înaltare.
Dar, în lipsa lirei, am a mea iubire.
Ce-ți urează acum prin via-mi rostire
„Cerule să se ndure, mulți ani să Te
„Să mai cânti în versuri scumpa Românie!“.

Elisabeta

Iubită Mătușe!

Azi o pasăre măiastră
Începu să-mi ciripească;
Dară mult nu-mi ciripi,
Ci se puse a-mi vorbi,
Și cu drag privind la mine
Mi-a zis, ca să viu la Tine,
Să-ți urezi și eu azi ție:
„La mulți ani cu veselie!“.

NOUĂȚI.

ARAD, 4 Iunie 1904

— Aniversarea morții lui Ștefan cel Mare. Am anunțat că comitetul din Iași, care are în serbarea aceasta, a hotărât să reprezinte în viul timpul marelui Voievod. Spre acest scop va aranja o mare procesiune la statua din oraș a lui Ștefan cel Mare, în care vor fi reprezentate tipuri de oameni oin acea vreme. A procesia va merge astfel: 4 arcași, 6 bușteni, 6 trimbițași, 6 surlași, 8 toboșari, 85 soldați rani cu coase, lănci ghioage nestrujite și 20 copii de casă în ciubote roșe și cu 10 sprozi ai timpului. Apoi marea boieră logofătul, pârălabii, de Hotin Neamț.

grad, Chilia și Cetatea Albă; Hatmanul, Spătarul, Visternicul, Postelnicul, Paharnicul, Stolnicul și Comisul, toți călări. Apoi curteni, hotogi, căpitani, stegari și gloata cum și armata în pândă, cu traiste în băț și gata de plecat la războiul pe pradă: în fine plășii.

— **Regele Portugaliei la regele Italiei.** În Lisabona se telegrafează, că în cercurile de acolo se discută serios asupra vizitei regelui portughez la rudenia sa, regele italian. Guvernul de la Lisabona, că această vizită a fost deja anul trecut decisă (?), dar nu s'a făcut, din cauza, că guvernul a amenințat cu ruperea relațiilor diplomatice. Guvernul portughez a renunțat la planul acesta atunci cu atât mai ales, ca se evite o eventuală ruptură pe timpul când pontificul Leo XIII este pe patul de moarte. Acum însă atâră considerarea nu pot reține guvernul, ear visita a devenit necesitate politică (?) pentru a face să înceteze discordia dintre curtea regală italiană și portugheză. — Abia se crede să se facă vizita aceasta decă din anul trecut (?) după protestul energic al Vaticanului.

— **Măglaș nu-i dispus de a pertracta.** Precum anunțasem Măglaș avea să treacă luni în închisoare. S'a prezentat însă un teanc de atestate, că vezi Doamne, închisoarea îi va primejdi viața și earăși mai stoarsă amânare de 14 zile dela închisoare. Așa s'a întâmplat că la pertractarea de din Timișoara aduse atestatul, că e în condiții sanitare, încât pertractarea ar putea avea fatală (>vêgzetes<>) influență asupra scumpei sale sănătăți și cere amânare de 6 luni. Tribunalul bun de inimă cum e a muia de primejdia >scumpei sănătăți< maglașiste și a ordonat vizitarea lui prin medicul tribunalului. Dacă și acest medic a fi atât de milos ca și cei de mai înainte, da, pertractarea să amână pe vre-o lună, pardon! până va binevoi Măglaș a declara de disponibil pentru pertractare. Iudat lucru cât de energici sunt procurorii unele casuri și cât de amabili sunt în unele casuri. Nu știm să-și mai fi permis neva în Ungaria atâtea bătae de joc de decătorie ca și Maglașul magnaților... ear trec mere trec pere... vom mai vorbi cu înalții săi patroni însă să nu plângă cum plângeau mai înainte când îi pișcam, asta nu va mai fi pișcătură ci turteală. să ne răfuim dar și cu canalele protecpare, acolo unde să poate pertracta și în prezența lui Măglaș.

— **Poetul St. O Iosif în Bucovina.** În urma sarcinării primite din partea ministrului instrucțiunii publice din România de a scrie un poem epic al lui Ștefan cel Mare, poetul Ștefan O. Iosif a întreprins o călătorie în Bucovina, spre cerceta locurile legate de viața lui Ștefan cel Mare. În această călătorie dl Iosif a vizitat mai întâi Suceava, reședința Voievodului Ștefan cel Mare, unde a cercetat toate locurile însemnate, ca bisericele, cetățile, bisericile etc. Din Suceava dl Iosif a vizitat Pătrăuțul pe Suceava spre a vedea acolo biserica zidită de Ștefan cel Mare. Din Pătrăuțul dl Iosif a trecut la Putna, unde va petrece oaspe al d-lui egumen timp de patru săptămâni.

— **Lupta lui Ștefan cel Mare cu Turcii la Valea Rahovei.** Din București se scrie, că mai mulți învățători din județul Vaslui au arătat ministrului instrucțiunii publice un teren unde zice că ar fi avut loc cu adevărat lupta lui Ștefan cel Mare cu Turcii, la Valea Rahovei. Învinșii au descoperit pe acel loc un mare număr de osămințe pe lângă care posedă multe de ovezii, care adevărate zisele lor. Dl. prof. Iorga plecat la fața locului spre a face cercetări, deoarece chestiunea nu este lipsită de interes istoric.

— **Căsătoria regelui Alfonso.** Conform unei vești din Madrid în cercurile diplomatice de acolo se vorbește, că regele Alfonso va lua de soție pe ducesa engleză Victoria, care este fiica regelui Eduard, ducele Carmaught. Pertractările dintre curtea spaniolă și engleză au înce-

put deja, ear la cas de căsătorie ducesa va trece la confesiunea catolică. Vestea asta a cauzat mare bucurie în capitala Spaniei și mai ales în cercurile liberale, cari ar dori o legătură și apropiere dintre dinastia engleză și familia regală de Bourbon spaniolă.

— **Viața în Port-Arthur.** Dispoziția generală în Port-Arthur pare a nu fi așa de rea, cum s'ar putea deduce din situațiunea critică, în care se află acest oraș. Un oficer rus, care de curând s'a rentors la Moscova, a adus cu sine un număr dintr'un ziar redactat de căpți-va suboficeri din Port-Arthur. Din acest număr se poate vedea, că „celor închiși“ în Port-Arthur nici că le pasă de primejdie. Titlul ziarului este „Baioneta.“ Primul articol din numărul începe astfel: „Regretăm, că azi Baioneta apare numai în 50 exemplare și așa pe seama prietinelor nostri japozeni nu rămâne nici un număr de prisos. 500.000 de baionete însă sunt acum pe drum pe trenul siberian, aceștia le pot căpăta scutit de porto (?).“ (Muscaltul redactor a voit să spună grandoman, că 500.000 soldați vin în Mandșuria, dela cari Japonezii pot primi baionete adevărate cașcavuri de baionete gratuite). După acest ziar, în Port-Arthur se dau și petreceri. Într-o Sâmbătă a fost întrecere internațională în fugă. Sergentul Gvozdev a simbolizat pe Jeanne d'Arc; feciorii de rind Lusin și Lehenko pe șahul Persiei și pe John Bull (englez), ear artileristul Vasilkov, „eroul“ de pe Retvizan a reprezentat pe Rusia. În fugă era să învingă Rusia dacă nu s'ar fi isbit de John Bull. (Și în emulația actuală dintre Rusia și Japonia, tot Rusia a câștigat până acum premiul în fugă). La sfârșitul articolului prim, redacția învoacă sprijinul material al aderentilor și tuturor prietinelor. „Tabac, chibrite, și ziare europene sunt primite, cu mulțumită.“ Probabil că în curând li va trece voia de glumă și de ris fugarilor din Port-Arthur, la prima detunătură din toate părțile!...

— **O întrecere tragică.** După cum s'a anunțat, ziarul parizian *Matin* a organizat, pe ziua de Dumineca trecută, o întrecere militară, cu învoirea ministrului de război, întrecere care a avut însă un sfârșit tragic. Soldați cari alergau pe o arșiță teribilă au căzut morți la pământ, mulți au fost atinși de insolație; numărul adevărat al victimelor nu se cunoaște încă.

La această alergare au luat parte 2000 de soldați din toate armele și diferite puncte ale Franței; printre ei se aflau peste 400 de subofiteri și peste 200 de ofiteri. Marșul s'a făcut în jurul Parisului și plecarea a avut loc în sunetele unui imn de ocazie intitulat „Marche du *Matin*“. Ziarul francez făcuse o reclamă întinsă în vederea acestei întreceri și o mulțime imensă s'a grădărit pe toată distanța de parcurs spre a asista la întrecerea aceasta botezată, La marche de l'armée. Ea a avut însă un sfârșit trist. A doua zi în Cameră deputatul Rousset a protestat în contra participării soldaților la acel marș, a deplâns moartea a patru soldați și și-a exprimat regretul pentru organizarea întrecerii care n'a servit de cât pentru a face reclamă unui ziar. Ministrul de război André a declarat că regretă că și-a dat învoirea.

Din cei-ce au luat parte 35 se află în spitale, unul a murit, șase sunt grav bolnavi, despre alți 42 nu are știri. Ministrul declară că nu și va mai da nici odată învoirea la organizare de întreceri de asemenea natură.

Întâmplarea aceasta a produs o penibilă impresie asupra Parizienilor a căror însuflețire din prima zi s'a stins. Ei văd acum că armata care li-e scumpă mai pe sus de toate, a fost întrebuintată în chip rușinos pentru scopuri de reclamă privată. Ministrul de război e atacat foarte viu și el se jură: „Altă dată nu...“

E un mister cum de nu s'a ridicat mai dinainte un glas de protestare în contra organizării acestei întreceri.

— **Impăratul Menelik bolnav.** Pe basa informațiilor ziarelor din Paris vestim și noi, că împăratul abisinian *Menelik* zace greu bolnav și nu este speranță de reînviare. Este teamă, că la cas, că va înceta din viață, în țeară va erupe revoluție. De odată cu aceasta știre se comunică din Constantinopol, că generalul abisinian *Mechia Varie* și episcopul abisinian *Sakado* au sosit la Constantinopol fiind însărcinați să ofere sultanului cadoul lui *Menelik*.

— **Regele italian în Bononia (Bologna).** Regele italian a sosit săptămâna trecută în Bologna unde a fost primit din partea cardinalului *Svampa* care l-a salutat în numele papei. Acesta este primul iau, când pe teritor bisericesc la primirea regelui i-a parte și autoritățile bisericești. Visita este cu atât mai interesantă, cu cât primarul și senatul orașului Bologna aparțin partidului republican și anticlerical. La prânzul festiv dat în onoarea regelui, acesta a șezut între cardinal și primar. Golinetii primarul orașului în toastul său a relevat importanța înaltei vizite a regelui, care cercetează orașul în aceeași zi, când bunicul său Victor Emanuel II-a intrat în Bologna eliberată de sub puterea papală.

Frumoasă curtuasie! Dar dela un republican ori anticlerical ignobil nici nu poți aștepta alta.

— **Krüger în Elveția.** Din Geneva se scrie, că săptămâna trecută Krüger, fostul președinte al statului liber Transvaal a sosit din Mentone la Geneva. Președintele a fost însoțit de fiica sa doamna Egloff, nepotul său, secretarul și medicul Dr. Heymans. Călătoria l-a obosit foarte mult pe moșneagul bărbat de stat, de alt-cum este pe deplin restaurant. Președintele Krüger voeste să petreacă toată vara în Elveția, unde are foarte mulți prietini. Din Geneva societatea a plecat cu același tren la Clarens.

O conferință despre Carmen Sylva. O serbare solemnă a avut loc săptămâna trecută la legățiunea română din Constantinopol.

A fost un eveniment literar, o conferință asupra: „Carmen Sylva“, poetă și poezia populară română, făcută de d. Bengescu, consul general al României, într-o ședință a societății literare fondată și presidată de d. Mandelstam, prim-interpret interimar al ambasadei rusești.

D. Lahovary, membru de onoare al societății, a ținut ca această conferință, dat fiind caracterul și subiectul ei, să se facă chiar la palatul legățiunii române, care cu această ocazie a înmunit în splendidele sale saloane tot ce societatea perotă are mai de elită.

Iată numele principalelor personaje cari au azistat la această conferință: E.E. L.L. d-nii Inoviev, ambasador al Rusiei; Constans, ambasador al Franței; Principele Mirza Rizac Khan, ambasador al Persiei; contele de Ludzeele, ministru al Belgiei; contele de Beek Vrillis, ministru al Suediei și Norvegiei; Gryparis, ministru al Greciei; d. Ratanovici, însărcinat de afaceri al Muntenegrului; d. Naciovici, agent princiar al Bulgariei; precum și următorii auditori aparținând celei mai bune lumi diplomatice și aristocratice din capitala Turciei d-nii general Kainin, Conțescu, Onu, Karakowsky, căpitan și d-na Schwank, locotenentii Kerdrow și Lebedew, conte de Lamens Castelet, viconte de Bréda. Bianchi, Compans de Brichanteau, locotenent Bonaldi, Ohannés Khan, Bossius d'Humain, doctor și d-na Stekulis; d. și d-na Naum, d. și d-na Ledoulx; d. și d-na Naum, d. și d-na Tchoadjiti, d. Catargi etc., etc.

La sfârșitul acestei frumoase conferințe, care a atras autorilor sei viile felicitări ale asistentilor, s'a dansat. Ministrul și d-na Lahovary făceau onorurile cu o grație perfectă.

În salonul etajului de sus era întins un bufet din cele mai bogate.

Această serată a fost o sărbătoare literară și mondenă din cele mai elegante.

D. Mandelstam, președintele societății literare, a mulțumit d-lui Lahovary de a fi dat ospitalitate societății. Ministrul României a mulțumit la rândul său președintelui societății de a fi oferit, fondarea acestei societăți ocazia d-lui Bengescu, să poată rosti remarcabila sa conferință.

— **O nouă operă a lui Tolstoi.** — „Veniți-vă în fire!“ este titlul unei broșuri pe care a scris-o Tolstoi în privința războiului ruso-japonez, și care va apare în curând.

Scrierea începe prin descrierea grozăviilor și a greșelilor făcute în război, apoi Tolstoi studiază condițiunile sociale cari sunt cauzele războaelor în general. În treacăt, Tolstoi critică cu violență incapacitatea guvernului rus actual, care a tîrît țara într'un război fără rațiune și plin de nesuccese.

Noua operă a lui Tolstoi se termină prin expunerea a ceea ce crede el că e singurul remedi la condițiunile vieții sociale contemporane, cari aduc după sine în mod fatal războiul, dușmănia și certele între oameni.

— **Perchisiția domiciliară.** Azi între orele 9—11 dl. *Scepkowsky* Teofil însoțit de un detectiv ne-a făcut perchisiție, căutând manuscrisul unei scrisori publicate despre individul David Voniga.

— **Dela Ligă.** Între propunerile votate de congresul Ligei culturale este și următoarea: Comitetul central să pună în curent secțiunile din provincie ale Ligei cu planurile de maghiarizare a școalelor românești în Ungaria.

— **Impărăteasa mamă chineză și fotograful japonez.** Prin Petersburg vine știrea din Peking vestea interesantă, că fotograful japonez *Iamamoto*, a fost invitat la palatul împărătesc din Peking ca să pozeze pe împărăteasa și pe împărat. Dacă această veste se adevărește, atunci asta înseamnă că curtea împărătească rupe cu conservativismul de până-cum, de oare-ce pânăci o lege specială interzicea posarea membrilor familiei împărătești. În China se așteaptă cu deosebit interes dacă aceste fotografii vor ajunge să le vadă și ceilalți muritori ai imperiului ceresc, de oare-ce afară de dignitarii curții și ai statului altul nime n'a avut fericirea în Peking să vadă fața fiului cerului.

— **A suta aniversare a nașterii lui George Sand.** Din Paris vine știrea, că în teatrul Odeon Luni la 1 Iunie din incidentul aniversării a 100 dela nașterea lui George Sand, a avut loc o festivitate literară. Cu această ocaziune a fost reprezentată o piesă a autorului, aproape uitată: *Démon du foyer*. După reprezentație directorul teatrului a deschis în halele teatrului expoziția „George Sand“.

— **Fiul lui Bazaine.** Unicul fiu al generalului francez Bazain, care în războiul germano-francez dela 1871 a capitulat la Metz, se află de prezent în serviciu militar în armata spaniolă unde are șarja de oficer. Un raportor al ziarului din Bruxela *Nouveau Courrier* zilele trecute s'a întâlnit cu Bazain fiul, care chiar venia din Mexico.

— **Nu înzadar să adresează fiecare bolnav, care să vede desnădăjduit și părăsit de medic, că fiindu-i morbul incurabil, să întoarcă azi către Müller Albert, căci crucea electro-magnetică R. B. Nr. 86967, inventată de dsa, e singură scăpare a celor ce sufer de reumă, astma, bătae de inimă, epilepsie, etc. De aceea nu putem din destul să o recomandăm fiecărui bolnav. Drept recunoștință pentru efectul său sigur, servească următoarea scrisoare de mulțumită:** dlui Müller Albert, Budapesta, V., Vadasz-utca 42/K. Îți datorez cu o ferbinte mulțumită pentru invenție. Am patimit de dureri cumplite atât în cap cât și în spate, precum și de respirație grea. Toate încercările de a mă vindeca au rămas zadarnice, până ce în cele din urmă am aflat despre crucea d-voastră, pe care procurându-mi-o, în scurt timp m'am reîn sănătoșat. Cu toată stima Haidukovits N., Eszék. 206

— **Durere de stomac. Sgârchiuri de stomac, catar greu de stomac, la boale de stomac învechite și împotriva lipsei de ape, tif, mijloc sigur. Purgativ sigur, inerția cronică a intestinului gros, la lipsa de scaun purgativ fără dureri, este thea întăritoare de stomac „Centauria“ a farmacistului Kossuth.**

Cutia de probă 1 cor. 20 fil.

Cutia mare 2 cor. —

În contra tusei, catarului (troahnă) răgușelei, flegmei și iritațiunii gâtului este de un efect eminent, pastilele de pept „Senega.“ Prețul 1 cor. Se pot căpăta în farmacia la „Maria Fecioară“ a farmacistului Kossuth Pál. Arad, piața Boros-Béni Nr. 15. 157

Mulțumită publică.

— **Suprasolvirile dela maiialul școlarilor,** ținut a doua zi de Rosalii în pădurea Aradului:

Doamna Nic. Ștef	7 cor. — fil.
DI Dr. Pipoș prof.,	3 „ — „
„ Sava Raicu secr.,	3 „ — „
„ DI Dr. I. Precupaș adv.,	8 „ — „
„ Gavrilete ospăt.,	4 „ — „
„ I. Niga architect.,	2 „ — „
Doamna Mesaroș	— „ 40 „
DI Ilie Nichin	— „ 40 „
„ George Biriș	— „ 40 „
N. N.	1 „ — „
	29 „ 20 „

Constantin Don,
epitrop parohial.

POSTA ADMINISTRAȚIEI.

I. D. Inv. A. Ci. și I. I. paroch. Csintye. Am primit corespondența și căutând la expediție am constatat că ziarul merge regulat.

Anunț.

Sub titlul: *„Terția, trăsături critice de pe viața Românilor transilvăneni“* — și drept completare a scrierilor mele *„Reunirea“* și *„Almanachul sf. Nicolae“*, va apărea în Octomre a. c. un nou studiu de aceeași estensiune, circa 100 pagini 80 mare, condus de curate tendințe pentru regenerarea poporului nostru.

După experiențele făcute cu aceste cărți însă, care au fost căutate, iar prețul lor a rămas în mare parte prin buzunarele unor „librari“ și mai ales „prieteni-colegi“ conșciențioși (?), noua carte se va tipări într'un *tirajiu restrins* și se va trimite *numai abonenților*. Voi fi în chipul acesta pus în putință a trimite cartea franco la adresa abonenților pentru prețul anticipat de 2 cor. dând colecțanților deja dela 5 exempl. unul gratuit.

Rog deci On. Public român, se aboneze aceasta scriere prin asignarea prețului la adresa mea mai de jos. În urma unor svonuri imprăsciate cu rea credință, află de lipsă a constata aici, că cărțile mele nu sunt nici *oprite*, nici *epuizate* (mai am din fiecare vr'o 150 es.) — și astfel ori-cine le poate comanda direct la mine pe lângă prețul redus a 2 cor. În anumite cercuri se manifestă și oarecare *timiditate* față de procurarea acestor cărți; — observ deci, că în asemenea casuri, astfel nemotivate, cărțile se pot comanda pe o adresă fictivă *post-restante*.

Sibiu, 15 Maiu 1904.

Presb. N. Manegăuțiu.
260 1—5

INSERTIUNI ȘI RECLAME.

100 bucăți

de

Propise de școală

cunoscută peste tot locul, costă una coroană, pe lângă trimiterea anticipativă a prețului plus porto poștal de 30 fileri expedițiunea se face franco sub legătură în blocuri tari pentru a fi scutite contra frângerii: Dela 100—750 bucăți francarea se face pentru 72 fileri. Cu rambursă spesele de expedițiune sunt cu mult mai mari.

Biuroul de administrațiune al lui
Ingusz I és Fia.

Arad

207

Prăvălia de fer și deosebite instrumente

Fraților Berta

(Berta-Testvérek).

Arad, Andrásy-tér.

Telefon 386.

Telefon 386.

Deposit bogat în fer și mărfuri de metal diferite instrumente, în *ferări pentru mașini și edificii, cuptoare de fer de Nadrág și ding de primul rang. Mașine (sparher) pentru bucătărit de Olanda elegante, speciale pentru economia de casă, dulapuri pentru ghiață.*

Arme Jertah și Piper, puște pentru vânătoare
Monopol de vânzare a coaselor de oțel
rabás Béla și a pompelor de stropit co
peronosporei pe lângă o garanță de 10
Instrumente de vierit etc.

Foarfece engleze Solingene veritabile, pentru țiluri și briciuri.

Deposit exclusiv „AHOI“.

Comandele din provincie se efectuează pe prețurile ieftine de zi. Nr. 221

Întreprindere de mare însemnătate

De sigur abia este acum om în Arad care să nu se bucure de frumoasa întreprindere, cu care comerciantul Fischer Simon a câștigat sprijinul publicului cel mai distins. Depositul de ștofe bogat al Fischer este o instituțiune ce umple un gol în Arad. Și altă dată s'a ivit decă și când între margini mai înguste a năisuință pentru a atrage atențiunea publicului elegant și în chestii de modă delicat, dar aceste năisuințe n'au fost capabile de un rezultat favorabil în privința asta pe nici un moment. Cât de mare gres înseamnă în privința asta prăvălia modernă de ștofe a lui Fischer Simon! În adevăr se află ștofele cele mai frumoase la modă, și că cât de bine corespunde asta realității dovedește că clienții lui Fischer cearcă prăvălia urma recomandățiunii. Este adevăr în testabil, că prăvălia strălucită din edict otelului central face impresie nespunșurată supra publicului, de a cărui încredere Fischer Simon în adevăr a binemeritat în sură inexprimabilă.

Avis.

Înprotocolându-se firma institutului nostru „Ciacovana“ institut de credit și nomii societate pe acții în Ciacova, onoare a aduce la cunoștință On. Public cumcă institutul nostru și-a început activitatea în Ciacova cu datul de 9 Mai st. n.

Directorul

240

Bibliografie.

A apărut și se află de vânzare în *Petru Simion, Arad. Propise pentru examene. Tipar elegant și frumos lit.* Prețul 100 buc. Cor. 160. Porto — 30

Editor-proprietar: George Nichin
Redactor responsabil: Ioan Russu-Sirianu

ca împrumut pe amortisație cu

4⁰/₁₀

oferim prin Institutele de bani de primul rang din Budapesta și străinătate până la $\frac{3}{4}$ a valorii la I. și II. loc dela 15—65 ani.

Credite personale!

Preoților, oficerilor, oficianților de stat și privați, comercianților, industriașilor se acordă împrumuturi cu și fără giranți dela 1—15 ani culant și discret.

Convertiri de bancă la debitori private.

MELLER LAJOS ÉS TÁRSAI

Comisie de bancă.

BUDAPEST, David-utca 15. (Firma improtocolată.)

Bani

226

Intreprindere de pompe funebre

în A. R. A. D.

Piața Anbrássy-tér 20 sz.

Nr. Telefonului de zi și noapte 515.

Serviciu de noapte.

Arangiază înmormântări dela 15 fl. în sus până la cea mai pompoasă.

In deposit are în mare cantitate coroane de flori artificiale și dantele, sicrie de metal și lemn, coperișe diferite, perini și tot felul de obiecte trebuincioase la înmormântări. Împrumută ori-ce fel de obiecte de gală pentru înmormântări, parastase, care funebre, și pentru flori, furgoane.

Sarcofaguri

257

de metal: nickel, alpacca, tulla, aramă roșie, aluminiu etc., metale nobile se pregătesc în

Fabrica lui

Beschorner M. A.

Primește transporturi și exhumarea de cadavre în orice parte a țării pe lângă taxă minimă.

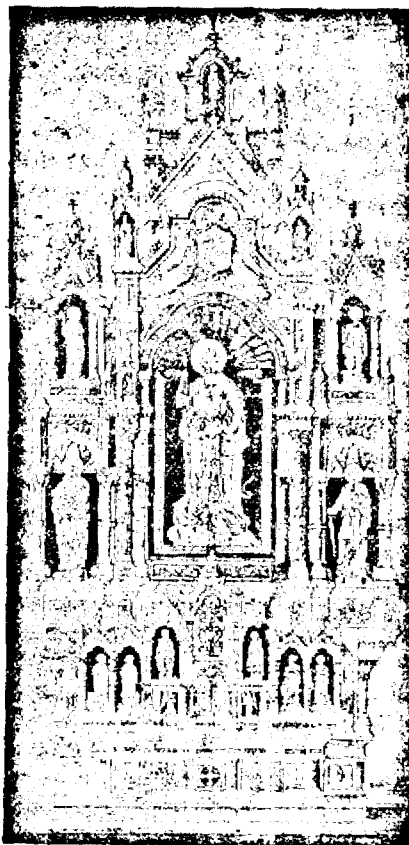
Intreprindere de pompe funebre**ARAD,**

Piata Andrassy-tér 20 szám.

Primul institut de artă sud-ungar pentru ———
——— zidirea de altare, de sculptură și de aurit.

Temesvár-Józsefváros, vis-à-vis de claustru.

Atrag atențiunea prea onoratei preoțimii și a d-lor curatori supremi bisericești, că în atelierul meu pregătesc iconostase noi, altare, scaune episcopice și alte aranjamente complete bisericești. Pe iconostas ptez nouă iconi de artă, afară de aceea auresc și vâpesc din nou iconostase vechi. Primesc și vâpsitul de biserici. Trimit schițe de plan gratuit. La dorință călătoresc la fața locului pe speșele mele. Recomand icoanele mele de relief, peatră masivă cu vâpseală polichronică-statue sante dela 60—180 cm, mărime. *Madonna de Lourdes*. *Inima Mariei de 9 ani* bogat, aurite cu vâpseală polichronică.

De present se pregătește pe seama bisericii din Kesa-Mare: *Inima sfântă a lui Iisus și Madona de Lourdes* în înălțime de 160 cm.

De serviciu prompt și echitabil îngrijește:

140 5—52

NAGY NEP. JÁNOS*Temesvár-Jozsefváros, Bonnaz-utca 6 sz. (casa proprie).*

NOUTĂȚI DE PRIMĂVARĂ

au sosit în asortiment mare la

Moskovitz Izidor

magazin de haine bărbătești și de copii. ■

A. R. A. D.

Andrassy-tér 8. sz. vis-a-vis de biserica minorităților.

Imbrăcăminte întreagă după cel mai nou

crol, dela

14 cor. în sus

Pardesiu pentru bărbați, precum și doubl

englez după cea mai nouă modă dela 20

Schotlând Bur guler după cea mai nouă modă

16 cor.

Imbrăcăminte de băieți din materii sure

ori cu desemnuri, pantaloni scurți ori

lungi, dela

10 cor. în sus

Asortiment bogat în costume matroz și

engleze pentru băieți, dela

6

Havelock din loden de Zsolna, dela

14

Recomand magazinul meu în atenția prea onorabilului public.

249

Cu distinsă stimă:

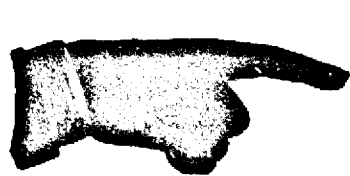
Moskovitz Izidor.

■ NOUTĂȚI DE PRIMĂVARA. ■

Am onoare a aduce la cunoștința on. public, că în urma unei înțelegeri amicale m'am despărțit de companionul și am luat cunoscuta prăvălie de modă care este de 112 ani pe piața Aradului și sub firma

Urmasul lui Probst Károly & Comp.

o conduce mai departe

LÁZÁR

EMIL

Schimbarea aceasta a firmei înseamnă începutul unui nou și modern spirit, care va străbate conducerea și întreaga activitate a firmei mele. Vechiu numai ceva rămâne: silință neobosită pentru satisfacerea credincioasă a on. public. Firma în trei secole a servit cu cinste și îngrijire interesele on. public și silințele mele asemenea tot spre această țintă. Cel mai principala datorie ca mi-o impun este ca marfa mea să țină pas cu timpul și cu cerințele model schimbătoare. Pe de o parte ca să-mi fie aceasta posibilă, pe de altă parte să-mi pot câștiga teritorul necesar pentru prefacerea prăvăliei

articolele ingramădite le vînd pe prețuri foarte reduse.

După ce desființez cu totul magazinul de covoare

și nu mă mai ocup cu vinderea covoarelor aflătoare în magazin, le desfac pe prețuri extraordinar de ieftine.

Desfac apoi secția de confecțiuni

asa ca cele aflătoare în magazin mantale, gulere și alte îmbrăcăminte de dame vin în vânzare cu prețuri mult mai reduse oferindu-se astfel cu bun prilej pentru a se prevedea fiecare.

POSTAVURI ȘI MATASURI ÎN PARTE DEMODATE

pentru a căror soliditate și durabilitate garantează calitatea lor, se vînd pe prețul de fabrică.

Din ambele articole asortiment bogat.

Pe prețuri nespuse de reduse se mai vînd

albituri confecționate, serviciu de masă, perdele de lână brodate, linteol de masă și pat, creț, batist, zephir, delen, plaiduri, etc.

Când atrag atenția on. public asupra firmei mele, rog să binevoiți a mă distinge și pe m-î departe cu bunăvoință provocându-mă la trecutul de 112 ani, în care restimp firma mea a profesat tot desuna principii solide și oneste, de care s-a și ținut.

Cu deosebită stimă:

Urmasul lui PROBST KÁROLY & COMP.

LÁZÁR EMIL